

2021

SANSKRIT — GENERAL

Paper : DSE-1

(Philosophy, Religion and Culture in Sanskrit Tradition)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Section – A

Unit – I

(Marks : 10)

1. अधोलिखितेषु पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः (संस्कृतभाषया नागरीलिप्या च)। 2×5
- (a) 'तेषां के योगवित्तमाः'— इत्यत्र 'योगवित्तमाः' इति शब्दस्य कोऽर्थः?
- (b) 'क्लेशोऽधिकतरस्त्रेषाम्'— इत्यत्र 'तेषामि'ति पदेन के बोध्यन्ते?
- (c) 'समः _____ च _____ च तथा मानापमानयोः'—अत्र रिक्तस्थानं पूरयितव्यम्।
- (d) 'यतात्मा', 'दृढनिश्चयः' चेति शब्दद्वयस्य कोऽर्थः?
- (e) 'मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मद्भक्तः' – इत्यत्र सन्धिविच्छेदः करणीयः?
- (f) 'श्रेयो हि ज्ञानम् _____ ज्ञानात् _____ विशिष्यते' — रिक्तस्थानं पूरयितव्यम्।
- (g) 'ये त्वक्षरमनिर्देश्यम्'— इत्यत्र 'अक्षरम्' इति पदस्य कोऽर्थः?

Unit – II

(Marks : 10)

2. यथेच्छं कस्यचित् एकस्य उत्तरं प्रदीयताम्। 10×1
- (a) मानवानां जीवने अदृष्टफलस्य प्रभावः आलोच्याताम्।
- (b) दैवपुरुषकारयोः द्वैरथः वर्ण्यताम्।

Please Turn Over

अथवा

3. अधोलिखितेषु यथामति विषयद्वयम् अधिकृत्य टीका कार्या।

5×2

- (a) सञ्चितकर्म
- (b) दैवम् (भाग्यम्)
- (c) पुरुषकारः
- (d) भगवल्लीला।

Section – B

Unit – II

(Marks : 15)

4. यथेच्छं विषयत्रयम् अवलम्ब्य टीका लेखनीया (एतेषु विषयद्वयस्य उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेखनीयम्)।

5×3

- (a) ब्रह्मचर्याश्रमः
- (b) पितृगणाः
- (c) विवाहसंस्कारः
- (d) अतिथिसत्कारः
- (e) परमपुरुषार्थः।

Section – C

Unit – I

(Marks : 15)

5. यथेच्छं विषयत्रयम् अवलम्ब्य टीका कार्या (एतेषु एकस्योत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेखनीयम्)।

5×3

- (a) स्थितप्रज्ञः।
- (b) तमोगुणस्य स्वरूपम्।
- (c) कर्मयोगी।
- (d) श्रद्धा।
- (e) दानत्रयम्।

(3)

V(5th Sm.)-Sanskrit-G/DSE-I/CBCS

Unit – II

(Marks : 15)

6. अधोलिखितेषु विषयत्रयम् अधिकृत्य टीका कार्या (एतेषु एकस्योत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च लेखनीयम्)।
5×3

- (a) भक्तः।
 - (b) ब्राह्मण क्षत्रियविशां कर्म।
 - (c) परा प्रकृतिः।
 - (d) व्यवसायित्मिका बुद्धिः।
-

2021

SANSKRIT — GENERAL

Paper : DSE-2

(Indian Perspectives in Personality Development)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

Section – B

(Marks : 30)

1. अधोनिर्दिष्टेषु कस्यचिदेकस्य उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च दातव्यम्। 10×1
 - (a) “आचार्य महतीं चमूम्”—अत्र वक्ता कः? “आचार्य” इति कस्य सम्बोधनम्? “महती चमूम्”—इति कस्य वर्णनम्? कौरवाणां पाण्डवानां च सेनानीनाम् शङ्खनिनादं वर्णयताम्। 1+1+3+5
 - (b) “.... क्षेत्रमित्यभिधीयते”—अत्र किं क्षेत्रम्, क्षेत्रज्ञः च कः? इन्द्रियाणि कति? अत्र स्वाधीतग्रन्थमाश्रित्य विचार्यताम्। 2+2+6
 - (c) “ममैवांशो जीवलोकः...” अत्र ‘मम’ इति पदेन किमुच्यते? जीवलोकः कः? जीवभूतः कः? तस्य जीवस्य विषये गीतायां पाठ्यांशे यदुक्तं तत् विलिख्यताम्। 2+2+2+4
2. अधोलिखितेषु पञ्च प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयाः— 2×5
 - (a) महाभारतस्य युद्धं कुत्र अभवत्? तस्य स्थानस्य एकम् अपरं नाम किम्?
 - (b) पाण्डवानां सेनायकः कः? कौरवाणां च सेनानीः कः?
 - (c) भीमस्य युधिष्ठिरस्य च शंखस्य नाम किम्?
 - (d) प्रकृतिपुरुषविज्ञानस्य च किं फलम्?
 - (e) गीतायाः प्रथमाध्यायस्य नाम किम्?
 - (f) अक्षरः पुरुषः क उच्यते?
 - (g) “तद्धाम परमं मम”— इति अत्र मम इति कः?
3. अधोलिखितेषु द्वयोः श्लोकयोः अनुवादः वङ्गभाषया आङ्ग्लभाषया वा कार्यः। 5×2
 - (a) “दृष्ट्वा तु पाण्डवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा।
आचार्यमुपसङ्गम्य राजा वचनमब्रवीत्॥”

Please Turn Over

- (b) कार्यकारण कर्तृत्वे हेतुः प्रकृतिरुच्यते।
पुरुषः सुखदुःखानां भोक्तृत्वे हेतुरुच्यते॥
- (c) उत्क्रामन्तं स्तितं वापि गुञ्जानं वा गुणान्वितम्।
विमूढा नानुपश्यन्ति पश्यन्ति ज्ञानचक्षुषः॥

Section – C

(Marks : 15)

4. अधोलिखितेषु द्वयोः टीका कार्या— 4×2
प्रवृत्तिः, सत्त्वगुणः, तामसी श्रद्धा, राजसः यज्ञः, मानसं तपः।
5. अधोलिखितेषु कस्यचिदेकस्य प्रसङ्गनिर्देशपूर्वकं व्याख्या कार्या— 7×1
(a) सत्त्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसम्भवाः।
निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम्॥
- (b) त्रिविधा भवति श्रद्धा देहिनां सा स्वभावजा।
सात्त्विकी राजसी चैव तामसी चेति तां शृणु॥
- (c) अनुद्वेगकरं वाक्यं सत्यं प्रियहितं च यत्।
स्वाध्यायाभ्यसनं चैव वाङ्मयं तप उच्यते॥

Section – D

(Marks : 20)

6. अधस्तनेषु द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं प्रदातव्यम्— 5×2
(a) “योगक्षेमं वहाम्यहम्”— कस्य उत्त्किरियम्? उत्त्केरस्याः किं तात्पर्यम्? 2+3
(b) “नियतं कुरु कर्म त्वम्”— अत्र वक्ता कः? त्वम् इति कमुद्दिश्य उक्तम्? कर्म कथं कर्तव्यमिति गीतोक्तदिशा वर्ण्यताम्। 1+1+3
(c) “तमाहुः पण्डितं बुधाः”— अत्र प्रसङ्गतः पण्डितस्य लक्षणं यदुक्तं तत् पर्यालोच्यताम्। 1+1+3
(d) गीतोक्तदिशा चतुर्वर्णानां स्वभावजं कर्म किमिति विचार्यताम्। 5
7. निम्नलिखितेषु द्वयोः श्लोकयोः अनुवादः वङ्गभाषया आङ्ग्लभाषया वा कार्याः— 5×2
(a) सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि।
प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति॥

- (b) अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं परिग्रहम्।
विमुच्य निर्ममः शान्तो ब्रह्मभूयाय कल्पते॥
- (c) श्रेयान् स्वधर्मे विगुणः परधर्मात् स्वनुष्ठितात्।
स्वभावनियतं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम्॥
- (d) यत्रोपरमते चित्तं निरुद्धं योगसेवया।
यत्र चैवात्मनात्मानं पश्यन्नात्मनि तुष्यति॥
-